

PROGRAM WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNY

**Szkoły Podstawowej nr 37 z Oddziałami Dwujęzycznymi
im. Kornela Makuszyńskiego w Tychach**

na rok szkolny 2023/2024

Spis treści :

1. Podstawa prawna.....str.3
2. Postanowienia wstępne.....str.4
3. Działalność wychowawcza szkołystr.5
4. Działania profilaktyczne szkoły.....str.6
5. Kierunki działań wychowawczo – profilaktycznych szkoły
i formy ich realizacji.....str.8
6. Ewaluacja programu wychowawczo – profilaktycznego.....str.13

1. Podstawa prawna:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483) (zwłaszcza art. 72);
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka;
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167)
- Konwencja o Prawach Dziecka (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526)
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe. ((Dz. U. z 2023 r. poz. 900, 1672 i 1718))
- Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017r., poz.1578 z późn. zmianami)
- Rozporządzenie MEN z dnia 12 sierpnia 1999r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. z2014r., poz.395 z późn. zmianami)
- Rozporządzenie MEN z dnia 31 sierpnia 2017r. w sprawie szczegółowego sposobu realizacji w szkołach środków towarzyszących o charakterze edukacyjnym, które służą prawidłowej realizacji programu dla szkół oraz upowszechniają wśród dzieci zdrowe nawyki żywieniowe (Dz.U. 2020 poz. 1302)
- Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017r. w sprawie zasad organizacji udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (z późn. zmianami)
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 1982 nr 35; poz. 230).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. 2022 poz. 1700)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2023 r. poz. 172)
- Rozporządzenie MEN z dnia 28 sierpnia 2015r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2020 poz. 1449)
- Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Postanowienia wstępne

Program wychowawczo – profilaktyczny obejmuje :

- treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów,
- treści i działania o charakterze profilaktycznym dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów.

Wychowanie rozumiane jest jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej; wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.

2. Działalność wychowawcza szkoły ma na celu:

- wprowadzenie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele),
- wzmocnienie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej,
- formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób,
- rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość,
- rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania,
- ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności,
- rozbudzenie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki,
- wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany rozumieć świat,
- wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji,
- wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej,
- kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, tolerancji, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość,
- zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy,
- ukierunkowanie uczniów ku wartościom,

- kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu oraz angażowanie się w działalność organizacji pozarządowych.

3. Działania profilaktyczne w szkole:

Profilaktyka to kompleksowa interwencja kompensująca niedostatki wychowania.

Obejmuje trzy obszary działania :

- wspomaganie uczniów w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi jego prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu (budowanie odporności i konstruktywnej zaradności),
- ograniczanie i likwidowanie czynników ryzyka, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorganizują zdrowy styl życia,
- inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących, które sprzyjają prawidłowemu rozwojowi oraz umożliwiają prowadzenie zdrowego stylu życia.

Działalność profilaktyczna szkoły ma na celu:

- dostarczenie wszystkim odbiorcom (uczniom, rodzicom, pracownikom szkoły) wiarygodnych informacji na temat warunków zdrowego życia i występujących zagrożeń,
- kształtowanie prozdrowotnych wzorców konsumpcyjnych – rozwijania mechanizmów samokontroli opartych na wartościach,
- kształtowanie umiejętności intrapsychicznych (dojrzewanie i kontrolowanie emocji, motywacji, procesów poznawczych, wolicjonalnych, samooceny),
- kształtowanie umiejętności interpersonalnych; tworzenie realnej bliskości, a nie nastawienie na życie w świecie wirtualnym,
- kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów,
- rozwijanie więzi z grupą społeczną – przeciwdziałanie wymuszaniu na słabszych korzystnych dla siebie działań i rozwiązań na każdym poziomie relacji,
- uczenie odpowiedzialności – uczenie akceptacji skutków własnych wyborów i działań,
- rozwijanie środowiska szkolnego i rodzinnego,
- kształtowanie w środowisku szkolnym norm i reguł sprzyjających zdrowemu życiu oraz rozwojowi, eliminowanie możliwości wystąpienia działań dysfunkcyjnych, brak jednoznacznych granic uniemożliwiających nabywanie kontroli własnego zachowania i rozwijanie odpowiedzialności,
- wczesne rozpoznawanie zagrożeń, zdiagnozowanie dysfunkcji oraz budowanie sieci wsparcia i pomocy dla osób i grup ryzyka,
- kształtowania postaw mających na celu przeciwdziałanie wszelkim przejawom dyskryminacji,

Szkoła przy prowadzeniu działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego, poradniami psychologiczno – pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, podmiotami realizującymi świadczenia zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, państwowymi, wojewódzkimi i powiatowymi inspektorami sanitarnymi, Policją, pracodawcami, organizacjami pozarządowymi, w tym organizacjami harcerskimi.

Podstawę do podejmowania prowadzenia działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej stanowi diagnoza w zakresie występujących w środowisku szkolnym czynników chroniących i czynników ryzyka.

W działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej mogą brać udział rodzice, opiekunowie, specjaliści oraz przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, poradni psychologiczno-pedagogicznych w tym poradni specjalistycznych, placówek doskonalenia nauczycieli, podmiotów realizujących świadczenia zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień państwowych, wojewódzkich i powiatowych inspektoratów sanitarnych, Policji, pracodawców oraz organizacji pozarządowych, w tym organizacji harcerskich, a także osób prawnych prowadzących statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania.

Szkoła prowadzi działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną w zakresie zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych prowadzi opierając się na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności we współpracy z państwowymi, wojewódzkimi i powiatowymi inspektoratami sanitarnymi, Policją lub organizacji pozarządowych, w tym organizacji harcerskich, a także osób prawnych prowadzących statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania.

Na podstawie diagnozy występujących w środowisku szkolnym czynników chroniących i czynników ryzyka, nauczyciele w uzgodnieniu z dyrektorem szkoły wybierają formę, w której realizują działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną uwzględniając wykorzystanie aktywnych metod pracy.

Pod koniec roku szkolnego 2022/2023 dokonano ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego, a we wrześniu 2023r. wśród uczniów, rodziców i nauczycieli przeprowadzono ankiety dotyczące diagnozy sytuacji szkolnej oraz określenia czynników chroniących i ryzyka. Rekomendacje zapisane w ewaluacji i raporcie z diagnozy zostały ujęte w kierunkach działań wychowawczo-profilaktycznych na rok 2023/2024.

4. Kierunki działań wychowawczo – profilaktycznych szkoły i formy ich realizacji

Kierunki działań wychowawczo – profilaktycznych	Formy realizacji	Odpowiedzialni
<p>1. Kształtowanie w środowisku szkolnym norm i reguł sprzyjających zdrowemu życiu i poczuciu bezpieczeństwa w szkole, przeciwdziałanie dyskryminacji.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa w szkole poprzez zapoznanie uczniów z zapisami statutu szkoły, przeprowadzenie próbnego alarmu ewakuacyjnego, zapoznanie ze szkolnymi procedurami zachowania w sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu. 2. Eliminowanie działań dysfunkcyjnych- nabywanie kontroli własnego zachowania i rozwijanie odpowiedzialności za swoje zachowanie i postawy. 3. Wczesne rozpoznawanie zagrożeń, budowanie sieci wsparcia i pomocy dla uczniów, nauczycieli i rodziców.priorytet 2 i 6 4. Podejmowanie działań ukazujących różnorodność społeczną – przeciwdziałanie dyskryminacji oraz odrzuceniu rówieśniczemu 5. Podtrzymywanie działań wpływających na poczucie bezpieczeństwa i sprzyjających życzliwej atmosferze w szkole. 6. Wzmacnianie pozytywnego zachowania oraz pracy nad poprawą funkcjonowania uczniów poprzez stosowanie punktów dodatnich z zachowania. 7. Wspomaganie wychowawczej roli rodziny poprzez udzielania wsparcia nauczycielom w kontaktach z rodzicami.priorytet 6 8. Bezpieczne i efektywne korzystanie z technologii cyfrowych. 	<p>Wychowawcy i nauczyciele, opiekunowie kół zainteresowań, pedagogzy, psycholog, dyrektor, nauczyciel świetlicy, nauczyciele WDŻ</p>

	<p>Przeprowadzenie w klasach zajęć dotyczących bezpieczeństwa w Internecie oraz rodzajów i konsekwencji cyberprzemocy,</p> <p>9. Przeprowadzanie zajęć w klasach na temat tolerancji i szacunku w celu przeciwdziałania przemocy słownej i fizycznej wśród uczniów oraz kształtowanie postawy akceptacji wobec innej narodowości (również w przestrzeni wirtualnej).</p> <p>10. Podnoszenie jakości edukacji poprzez działania uwzględniające zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne wszystkich uczniów, zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w celu zapewnienia dodatkowej opieki i pomocy.</p> <p>11. Uwrażliwienie na krytyczną analizę informacji dostępnych w Internecie, a także na korzystanie ze sprawdzonych źródeł wiedzy. priorytet 8</p>	
<p>2. Rozwijanie odpowiedzialności uczniów za współtworzenie otoczenia szkolnego i lokalnego w tym poznanie zasobów środowiska lokalnego i miejsca zamieszkania</p>	<p>1. Uczestnictwo uczniów w wydarzeniach kulturalnych szkoły i środowiska</p> <p>2. Poznawanie przez uczniów miejsc ważnych dla pamięci narodowej z wykorzystaniem różnych form upamiętnienia postaci i wydarzeń z przeszłości.</p> <p>3. Integracja rodzin uczniów podczas wydarzeń szkolnych.</p> <p>4. Wskazywanie możliwości czynienia dobra poprzez angażowanie się w działalność lokalnych wspólnot (w tym religijnych), działalność wolontaryjną, wskazywanie możliwości dostępu do ośrodków rekreacji, klubów, poradni. priorytet 2</p> <p>5. Uwzględnianie propozycji uczniów przy doborze tematów realizowanych w ramach godzin wychowawczych.</p>	<p>Wychowawcy i nauczyciele, opiekunowie kół zainteresowań, pedagogzy, psycholog, dyrektor, nauczyciele świetlicy, nauczyciele WDŻ</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Dostosowywanie oferty zajęć pozalekcyjnych do zainteresowań i potrzeb rozwojowych uczniów. priorytet 2 7. Utrzymywanie dobrych relacji nauczyciel-uczeń, wzmacnianie poczucia wartości uczniów. 8. Prowadzenie działań mających na celu budowanie dobrych relacji i integrację zespołów klasowych. 9. Działanie na rzecz szerszego udostępnienia kanonu i założeń edukacji klasycznej oraz sięgania do dziedzictwa cywilizacyjnego Europy- (wycieczki edukacyjne, innowacje pedagogiczne) priorytet 1 10. Podejmowanie działań mających na celu integrację klas, budowanie pozytywnych relacji i pełne włączanie uczniów innych narodowości w życie szkoły. 	
<p>3. Kształtowanie umiejętności intrapsychicznych: emocji, motywacji, procesów poznawczych, wolicjonalnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonalenie umiejętności rozpoznawania emocji, nazywania ich oraz konstruktywnego sposobu radzenia sobie z nimi 2. Kształtowanie umiejętności radzenia sobie z brakiem motywacji i chęci do pracy. 3. Uczenie planowania własnego działania oraz przewidywania skutków własnych decyzji i działań. 4. Podejmowanie działań ze strony specjalistów i wychowawców dotyczących kształtowania umiejętności radzenia sobie ze stresem, emocjami i trudnościami. 5. Wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny, m.in. przez właściwą organizację zajęć edukacyjnych wychowanie do życia w rodzinie. priorytet 2 	<p>Wychowawcy i nauczyciele, pedagogzy, psycholog, dyrektor, nauczyciele świetlicy, nauczyciele WDŻ, doradca zawodowy</p>

<p>4.Przeciwdziałanie agresji i przemocy – uczenie odpowiedzialnego korzystania z mediów społecznościowych. Kształtowanie odpowiedzialności za własne wybory działania.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrażanie do odpowiedzialności i dbałości o własne prawa i obowiązki oraz do poszanowania praw innych. 2. Konsekwentne stosowanie przez wszystkich uczestników życia szkolnego procedur obowiązujących w szkole w zakresie zachowań przemocowych. 3. Organizowanie spotkań psychoedukacyjnych z przedstawicielami Komendy Miejskiej Policji w Tychach na temat „Odpowiedzialność karna i cywilna nieletnich”. 4. Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych na temat radzenia sobie z własną złością i agresją. 5. Upowszechnianie wiedzy na temat tego czym jest przemoc, jakie są jej rodzaje (w tym informacje o przemocy relacyjnej), następstwa i konsekwencje. 6. Wspomaganie uczniów w rozwiązywaniu konfliktów rówieśniczych. 7. Monitorowanie występowania problemów przemocy i agresji na terenie szkoły oraz innych zachowań niepożądanych (np. kradzieże). 8. Wychowanie do wartości, kształtowanie postaw i respektowanie norm społecznych. 9. Kształtowanie krytycznego podejścia do treści publikowanych w Internecie i mediach społecznościowych.priorytet 8 10. Realizacja zajęć w ramach programu edukacyjno – profilaktycznego „LOGUJ SIĘ z głową” na wszystkich poziomach 11. Włączenie się w Kampanię „19 dni bez przemocy” 	<p>Pedagodzy, psycholog, dyrektor, wychowawcy, nauczyciele w tym nauczyciele informatyki</p>
--	--	--

<p>5. Promowanie zdrowego stylu życia w obszarze dojrzałości fizycznej, psychicznej, społecznej i duchowej.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowego odżywiania się poprzez układanie jadłospisów stołówki szkolnej według koncepcji zrównoważonego żywienia. 2. Zapewnienie w sklepiku szkolnym asortymentu sprzyjającego dobrym nawykom żywieniowym. 3. Uczucie zasad racjonalnej organizacji czasu wolnego. 4. Diagnozowanie podstawowych zagrożeń w szkole - ocena czynników chroniących i czynników ryzyka. 5. Uświadamianie uczniom skutków zażywania substancji psychoaktywnych, nieracjonalnego odżywiania (w tym picie napojów energetyzujących) oraz zagrożeń związanych z uzależnieniami behawioralnymi. 6. Gromadzenie i udostępnianie w bibliotece szkolnej publikacji związanych z postawą prozdrowotną (aktywność fizyczna i prawidłowe nawyki żywieniowe), filmów edukacyjnych oraz księgozbioru z zakresu literatury psychologicznej poruszającej problemy uzależnień. 7. „Bieg po zdrowie” – program antytytoniowej edukacji zdrowotnej w klasach czwartych. 	<p>Wychowawcy, opiekunowie kół zainteresowań, nauczyciele biologii i przyrody, pedagog, dyrektor, nauczyciele świetlicy, nauczyciele bibliotekarze, nauczyciele WDŻ,</p>
<p>6. Kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń związanych z uzależnieniami</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostarczanie wiedzy o konsekwencjach używania środków psychoaktywnych. 2. Przekazywanie wiedzy o przyczynach i mechanizmach uzależniania się. 3. Rozwijanie umiejętności odmawiania i zachowywania się w sposób asertywny. 4. Zajęcia na temat szkodliwości stosowania używek przeprowadzone na lekcjach wychowawczych, biologii, chemii, wychowania fizycznego, WDŻ; 5. „Smak życia - debata o dopalaczach” 	<p>wychowawcy, pedagodzy, psycholog , wychowawcy, opiekunowie kół zainteresowań, nauczyciele biologii, chemii, przyrody i wf, ,dyrektor, nauczyciele świetlicy,</p>

	<p>w klasach 7- program profilaktyczny PSSE Tychy.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Udostępnianie materiałów informacyjnych dotyczących środków psychoaktywnych; 7. Podejmowanie działań profilaktycznych – zajęcia dotyczące depresji oraz uzależnień od mediów elektronicznych. 	<p>nauczyciele WDŻ, bibliotekarze</p>
<p>7. Wskazywanie uczniom alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego, psychoedukacja rodziców dotycząca stylów wychowania- zwrócenie uwagi na wspierające relacje z osobami znaczącymi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie dodatkowych zajęć sportowych, kół zainteresowań; 2. Organizowanie tematycznych nocy w szkole; 3. Wycieczki i wyjazdy fakultatywne, wyjścia klasowe; 4. Pogadanki w ramach zajęć WDŻ; 5. Pozyskiwanie rodziców do współpracy ze szkołą w zakresie wskazywania alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu -doskonalenie umiejętności wychowawczych rodziców poprzez ich współdziałanie w miejskich i szkolnych kampaniach dotyczących zdrowego stylu życia w tym spędzania wolnego czasu. 6. Udostępnianie informacji o warsztatach dla rodziców rozwijających kompetencje wychowawcze; 7. Rozwijanie postawy odpowiedzialności za środowisko naturalne – edukacja ekologiczna. 	<p>Wszyscy nauczyciele, wychowawcy, opiekunowie kół zainteresowań, pedagodzy, psycholog, dyrektor, nauczyciele świetlicy, doradca zawodowy</p>
<p>8. Poznanie własnych potrzeb, zdolności i umiejętności – rozwijanie samoświadomości i samokontroli</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych z zakresu komunikacji interpersonalnej. 2. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej strategii radzenia sobie ze stresem w sytuacji egzaminu zewnętrznego. 3. Kształtowanie umiejętności autoprezentacji, nabywanie świadomości swoich mocnych i słabych stron, budowanie pozytywnego obrazu siebie i poczucia własnej wartości. 	<p>Wszyscy nauczyciele, wychowawcy, opiekunowie kół zainteresowań, pedagog, psycholog, dyrektor, nauczyciele świetlicy, doradca</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych na temat jak szybciej i skuteczniej uczyć się, autodiagnoza stylów uczenia celem przeciwdziałania trudnościom w nauce . 5. Wykorzystanie możliwości i potencjałów każdego ucznia poprzez organizowanie wystaw "Wspólne pasje", angażowanie uczniów w aktywne uczestnictwo w organizowanych miejskich , regionalnych i ogólnopolskich konkursach, olimpiadach, akcjach , projektach. 6. Przygotowywanie uczniów do podejmowania decyzji o wyborze zawodu i kierunku dalszego kształcenia – prowadzenie zajęć przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej (udostępnianie informacji o szkołach ponadpodstawowych, pomaganie w określaniu indywidualnych predyspozycji i zainteresowań.) 7. Rozwijanie samodzielności, innowacyjności i kreatywności uczniów. 	zawodowy
--	---	----------

8. EWALUACJA PROGRAMU WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNEGO

Program wychowawczo – profilaktyczny Szkoły Podstawowej nr 37 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Kornela Makuszyńskiego w Tychach będzie ewaluowany do końca czerwca 2024. W ewaluacji będą zastosowane następujące narzędzia:

- ankiety przeprowadzane wśród uczniów, nauczycieli oraz rodziców,
- analiza dokumentów szkolnych,
- rozmowy kierowane na dany temat,
- obserwacja pedagogiczna